

ČEŠTÍ A SLOVENŠTÍ SKLADATELÉ PRO KYTARU 20. A 21. STOLETÍ

Vladislav Bláha

/Pozn.: podklady přednášky pochází z knihy Vladislav Bláha: *Dějiny kytary s přihlédnutím k literatuře nástroje*, vydáno v edici JAMU v Brně, 2012/

Na konci 19. a na počátku 20. století byla mimo Španělska kytarová interpretace i tvorba v Evropě v určitém útlumu. Teprve vlivem španělských kytaristů, jako byli Francisco Tárrega, Miguel Llobet a o nich Andrés Segovia se nejdříve ve Španělsku a poté zejména díky koncertnímu působení Andrése Segovii kytara postupně rozšířila i do ostatní Evropy i do zámoří a ve 30. letech 20. století začínají postupně vznikat i skladby pro kytaru vedle Španělska i v dalších zemích včetně Československé republiky.

Tvorba pro kytaru má na rozdíl od tvorby pro většiny nástrojů klasické hudby své specifikum související s technikou hry na tento nástroj a s možnostmi nástroje. Všeobecně se tvrdí, že pro to, aby se dalo skládat pro kytaru, musí na ni skladatel umět hrát. Z tohoto důvodu ale i díky dalším okolnostem včetně toho, že tehdy historie a tradice kytarové hry byly relativně neznámy a že kytara nebývala hrána počátkem století hrána na koncertních podiích a ještě nebyla považována za „seriozní“ koncertní nástroj, se bohužel tvorbě pro kytaru vyhnuli takoví skladatelé, jako byl například nejvýznamnější český skladatel v prvních třech desetiletích 20. století Leoš Janáček (1854-1928).

Pro představu o problémech, se kterými se setká skladatel při tvorbě pro kytaru, pokud není kytarista, uvedu dva následující příklady:

- některé identické tóny lze zahrát až na třech různých místech na hmatníku kytary, některé tóny jen na dvou místech a některé pouze na jednom, což v kombinaci s laděním strun umožňuje tvořit různé harmonicky bohaté až šestihlasé akordy, jiné ale které v některých kombinacích tónů vytvořit nelze a mohou být například pouze čtyřhlasé.
- Pokud nelze použít akordu, ve kterém je obsažena prázdná struna, nelze zahrát akord, v němž by se vyskytovaly dvě sekundy.

Vzhledem k již zmíněnému specifiku skládání skladeb pro kytaru, kdy je na tento nástroj relativně obtížné skládat bez znalosti techniky hry a možností tohoto nástroje při použití akordů je možno rozdělit skladatele tvořící pro kytaru na dvě skupiny:

1. skupinu tvoří skladatelé nekytaristé – tedy významní skladatelé neovládající hru na kytaru skládající převážně pro jiné nástroje, než je kytara, ale kteří vytvořili významná díla pro kytaru. V řadě případů svoji tvorbu pro kytaru konzultovali a případně korigovali s některými koncertními kytaristy.
2. skupinu tvoří skladatelé kytaristé – tedy více či méně významní skladatelé ovládající hru na kytaru skládající převážně nebo pouze pro kytaru

I. skladatelé – nekytaristé:

Jedním z prvních z významnějších českých skladatelů, kteří mimo jiné skládali i pro kytaru byl Alois Hába.

ALOIS HÁBA (21. 6. 1893, Vizovice – 18. 11. 1973, Praha) studoval skladbu u Vítězslava Nováka a Františka Schrekera. Jeho tvorba byla reakcí na pozdní romantismus a Hába začal pracovat s atonální technikou a atematickými díly, ale při hledání nového harmonického jazyka rychle přijal mikrotóny - intervaly menší než půltón. V roce 1924 založil oddělení mikrotonální hudby a rovněž čtvrttónové oddělení na pražské konzervatoři a na AMU v Praze. Své objevy a experimenty v hudbě odvodil od lidové moravské intonační praxe – čtvrttónové, šestinotónové, dvanáctinotónové i pětinotónové systémy. Na jeho popud byly postaveny čtvrttónové nástroje včetně kytary. Zasáhl i do formového řádu tzv. atematickým slohem, který odstranil všechny tematické vazby ve skladbě, což důsledně uplatňoval ve vlastní tvorbě. Tento významný český skladatel se dá označit i jako zakladatel moderní kytarové tvorby 20. století.

Komponování české hudby bylo vážně narušeno v průběhu německé okupace (1939-1945). Někteří skladatelé působili v zahraničí, například Martinů ve Francii, jiní byli uvězněni nebo zabití, například Pavel Haas (1899 - 1944), který v kombinaci hebrejské a moravské vlivy. Ale některým se dařilo komponovat i za nesmírně obtížných podmínek. Například Hábovi se dokonce podařilo pokračovat ve výuce mikro-tónové hudby v Praze pokračovat i za německé okupace.

Většinu svých skladeb s kytarou složil Hába v roce 1943, další „kytarové“ období měl pak v roce 1947. Svě skladby Hába často konzultoval s Antonínem Modrem a později i se Štěpánem Urbanem, jenž se stal prvním interpretem jeho některých skladeb.

Skladby s kytarou:

Písně pro sólový hlas a čtvrttónovou kytaru;

Dětské nálady, op. 51 (na dětská citoslovce);

Sonáta pro čtvrttónovou kytaru, op. 52 (premiéra v roce 1944, interpret Štěpán Urban);

Poezie života, op. 53 (na slova R. Horalové);

Suita, op. 54 (premiéra v roce 1944);

Suita pro čtvrttónovou kytaru, op. 63 (1947).

Německou okupací bohužel obtížná doba omezování svobodné tvorby neskončila a tak řada umělců se po roce 1948 opět uchýlila do zahraničí. K českým skladatelům působícím v exilu a tvořícím mimo jiné i pro kytaru se v letech 1948 – 1989 přidali například Karel Janovický (nar. 1930), Velká Británie, Jan Novák (1921 -1984), Dánsko, Itálie, Německo a v šedesátých letech i Antonín Tučapský (nar. 1928), Velká Británie.

Tvorba těchto skladatelů bude zmíněna dále.

VÁCLAV TROJAN (24. 4. 1907, Plzeň - 5. 7. 1983, Praha) studoval konzervatoř v Praze a na mistrovské škole u Josefa Suka a Vítězslava Nováka. Později působil v Českém rozhlasu, kde skládal hudbu převážně pro děti, dále hudbu k filmům a k divadelním inscenacím. Jeho dvě suity pro trio housle, kytaru a akordeon byly původně složeny pro orchestr jako hudba k loutkovým filmům.

Skladby s kytarou:

Suita Princ Bajaja pro housle, kytaru a akordeon;

Suita Císařův slavík. pro housle, kytaru a akordeon;

České a slovenské lidové písně pro zpěv a kytaru.

JOSEF PÁLENÍČEK (1914 – 1991) byl významný klavírista, pedagog a skladatel původem z Bosny a Hercegoviny. Studoval klavír na pražské konzervatoři a na její mistrovské škole, mj. i rok na *École normal de musique* v Paříži u ALBERTA ROUSSELLA. Mj. byl sólistou *České filharmonie*, profesorem AMU a členem *Českého tria*.

Skladby s kytarou: *Rondo concertante pro violoncello a kytaru* (1972) ;

Suita in modo antico pro violoncello a kytaru (1973).

JARMIL BURGHAUSER [vlastním jménem JARMIL MICHAEL MOKRÝ] (1921 – 1997) byl významným českým skladatelem, dirigentem, sbormistrem, muzikologem, organizátorem hudebního života a klavíristou. Působil jako pedagog AMU v Praze a sbormistr a dirigent Národního divadla v letech 1946 – 1953. Složil hudbu k řadě filmů a hodně orchestrálních, sborových a instrumentálních skladeb.

Tvorba s kytarou:

Concerto per chitarra e archi, 1978;

Šest českých tanců pro kytaru, 1942;

Sonáta e moll pro kytaru, 1943;

Sarabanda e toccata per chitarra;

Tesknice pro kytaru, 1970;

20 lehkých a příležitostných skladeb;

Patero zamyšlení pro housle a kytaru, 1966;

Jitřní hudba pro flétnu a kytaru, 1974;

Suite espagnole pro 2 kytary;

1. trio pro flétnu, violu a kytaru, 1938–1967;

2. trio pro flétnu, violu a kytaru, 1962;

Plochy a čáry pro housle, kytaru a violoncello, 1972;

Partia pro 2 flétny, kytaru a vcl, 1996;

Pastorale – cyklus pro zpěv a komorní soubor – viola, flétna, housle, kytara, na slova

J. Vrchlického, 1941;

Srdečko v kvietí – cyklus pro zpěv a komorní soubor – flétna, kytara, na slova staročeské lyriky, 1942–1978.

Zmínil jsem se o obtížné době německé okupace pro hudební a jinou uměleckou tvorbu. Německou okupací bohužel obtížná doba omezování svobodné tvorby neskončila a tak řada umělců se po roce 1948 opět uchýlila do zahraničí. K českým skladatelům působícím v exilu a tvořícím mimo jiné i pro kytaru se v letech 1948 – 1989 přidali například Jan Novák (1921 - 1984), Dánsko, Itálie, Německo, Karel Janovický (nar..1930), jenž emigroval do Velká Británie, a v šedesátých letech i Antonín Tučapský (nar.1928), který se přizemil do Velké Británie. Tvorba Jana Nováka bude zmíněna vzápětí, dalších dvou skladatelů dále.

JAN NOVÁK (8. 4. 1921, Nová Říše – 17. 11.1984, Neu Ulm, Německo) po maturitě na gymnáziu v Brně v roce 1940 studoval na brněnské konzervatoři, kterou dokončil až v roce 1946 (studia musel během války kvůli nuceným pracím v Německu přerušit). Krátce studoval na AMU

u prof. PAVLA BOŘKOVCE a poté odjel na základě stipendia do USA, kde se setkal s A. Coplandem. Nejvíce byl ovlivněn studiem u BOHUSLAVA MARTINŮ v New Yorku, odkud se vrátil v roce 1948. Ve skladbách se klonil k neoklasicismu (balet *Svatební košile dle Erbena*, 1954; nonet *Balletti á 9*, 1955; *Filharmonické tance*, 1955–1956) a ke koncertantnosti (*Koncert pro hoboj a orchestr*, 1950; *Koncert pro dva klavíry a orchestr*, 1955, jenž byl proveden na festivalu *Varšavský podzim* 1956 autorem a jeho manželkou Eliškou jako sólisty). Jeho zálibou byly překlady a tvorba latinských veršů. To se projevilo i v jeho suitě pro kytaru *Cithara poetica* dle Ovidiových veršů. V roce 1968 emigroval do Dánska a Itálie, poté se usadil v Německu.

Skladby s kytarou:

Cithara poetica 1977;

Concentus Euridicae [Concerto per Euridice] pro kytaru a smyčcový orchestr, 1971;

Sonata serenata pro housle a kytaru, 1981;

Rosarium, 9 divertimenti pro dvě kytary, 1975;

Choreae vernaes pro flétnu a klavír nebo kytaru nebo smyčcový orchestr, 1977;

Cantiones Latinae pro střední hlas a kytaru;

Apicius modulatus (kuchařka – recepty z Apicius modulatus) pro vyšší hlas a kytaru, 1971.

ALOIS PIŇOS (1925 – 2008): *Serenáda pro kytaru* (1991).

JIŘÍ MATYS (nar. 1927) studoval hru na varhany na konzervatoři a na JAMU v Brně. Působil jako ředitel Základní umělecké školy a pedagog JAMU a *Konzervatoře Brno*. Jeho rozsáhlé hudební dílo obsahuje skladby zejména komorní, ale i pro sólové nástroje a orchestr. Složil rovněž řadu skladeb s kytarou.

Tvorba pro kytaru:

Impromptu pro kytaru solo;

Ladění pro kytaru solo;

Suita pro flétnu a kytaru;

Duše mého kraje pro violu a kytaru;

Poetické věty I pro kytaru a akordeon;

Poetické věty IV pro flétnu/alt. flétnu, klarinet/basklarinet a kytaru;

3 skladby pro 2 kytary;

Poetické věty V pro 4 kytary.

ZDENĚK ZOUHAR (1927 - 2011): skladatel, muzikolog a pedagog, mj. autor dvou oper a oratoria. Od roku 1961 byl hudebním redaktorem *Československého rozhlasu*. Krátce působil na brněnské konzervatoři, od roku 1962 na JAMU v Brně a od roku 1997 na *Akademii umění v Banské Bystrici*. Skladba pro kytaru: *Tré pezzas per chitarra (věnováno V. Bláhovi)*.

JAN TRUHLÁŘ (6. 7. 1928 – 8. 2. 2007, Linz, Rakousko) vystudoval hru na kytaru na Konzervatoři v Praze ve třídě ŠTĚPÁNA URBANA a skladbu u prof. PAVLA BOŘKOVCE na AMU v Praze. Pedagogicky působil na konzervatoři v Košicích, na ZUŠ v Praze a na hudební škole v Linci v Rakousku. Pro kytaru složil řadu skladeb.

Získal přední ocenění ve skladatelských soutěžích:

1963 – 1. cena a zlatá medaile v soutěži *Coup International de la Guitare de OIRT Paris* za *Kvartet pro flétnu, housle, violoncello a kytaru*;

1964 – 2. cena v téže soutěži za *II. koncert pro kytaru a orchestr*, op. 12;

1989 – Cena *L'Académie de Accordeon des Alpes de Haute-Provence (Digne-les-Bains)* za skladbu *Résonances* (Rezonance).

Tvorba pro kytaru:

- op. 13 Sonáta pro kytaru* (1962);
- op. 14 3 Bagatelly* (1962);
- Impromptu* (1965);
- op. 29 Scherzo and Fantasie* (1969);
- op. 31 Sonata No. 2 for Guitar „Hommage à Apollo 8“* (1969);
- op. 59 Bad - Kreuzenské idyly* (1981);
- op. 80 La joie perdue pour la guitare seule* (1989);
- op. 52 Malý karneval. Cyklus přednesových skladeb pro kytaru* (1978).

2 – 4 kytary:

- op. 7 Sonáta pro dvě kytary* (1960);
- op. 43 Grashalme (Stěbla). Cyklus pro dvě kytary* (1974);
- op. 44 Dvě skladby pro kytaru – I. Pocta padlému, II. Barikády* (1974);
- op. 50 Charakteristiky pro čtyři kytary* (1977);
- op. 68 Čtyři kusy pro čtyři kytary* (1984);
- op. 72 Ad libitum per 4 chitarre* (1986);
- op. 83 Chromatropie pro kytarové trio* (1989).

Dua s kytarou:

- op. 17 Sonatina pro housle a kytaru* (1963);
- op. 18 Sonatina semplice pro flétnu a kytaru* (1963);
- op. 36 Kontraverze mezi kytarou a akordeonem* (1970);
- op. 38 Tři věty pro kytaru a cembalo* (1972);
- op. 48 Skizzy pro kytaru a akordeon* (1976);
- op. 49 Obrazy pro violoncello a kytaru* (1977)
- op. 56 Erinnerungen an Stoffen (Vzpomínky na Stoffen) pro flétnu a kytaru* (1981);
- op. 57 Sonatina folkloristica pro flétnu a kytaru* (1984);
- op. 67 Expirationen (Výdechy) pro flétnu a akordeon* (1984);
- op. 71 Partita pro housle a kytaru* (1986);
- op. 74 Dvě skladby pro housle a kytaru* (1995);
- op. 81 La Joie retrouvée pour guitare et contrebasse* (1989);
- op. 82 Vzpomínka na zámek Weinberg pro marimbafon a kytaru* (1989);
- op. 83a Čtyři miniatury pro lesní roh a kytaru* (1989);
- op. 85 Budweiser Elegien (Budějovické elegie) pro violoncello a kytaru* (1991);
- Symbiose. Cyklus akordeon a kytaru* (1995);
- op. 82a Strimpelando per mandolína e chitarra* (1997);
- op. 97 Sonatina per due per tuba e chitarra* (1997);
- op. 104 Dialog der Gitarre mit dem Hackbrett /Dialog kytary s cimbálem/* (1999);

Kytara a orchestr:

- op. 28 Concerto grosso pro flétnu, kytaru a smyčce* (1968);
- op. 45 Konverzace flétny a kytary s orchestrem* (1974);

LUBOR BÁRTA (8. 8. 1928 – 5. 11. 1972) houslista, klavírista a skladatel pocházel z hudební rodiny v Chocni. Začal skládat již v devíti letech. Studoval AMU v Praze.

Skladby s kytarou: *Sonáta pro kytaru* (1965);

Čtyři kusy pro housle a kytaru, (1966).

ANTONÍN TUČAPSKÝ (nar. 27. 3. 1928, Opatovice u Vyškova) tento významný český skladatel žijící v Londýně je vůbec prvním Čechem, který byl poctěn jmenováním za člena anglické *Královské hudební akademie*. Studoval hudební výchovu a hudební vědy na *Masarykově univerzitě* v Brně, sbormistrovství na *Janáčkově akademii múzických umění* a skladbu soukromě u JANA KUNCE. Působil na pedagogických školách v Kroměříži a v Novém Jičíně a na *Pedagogické fakultě* v Ostravě, kde obdržel doktorát. V roce 1961 se stal sbormistrem *Dětského sboru Československého rozhlasu* v Ostravě, v letech 1964–1973 působil jako dirigent *Pěveckého sdružení moravských učitelů*, jehož členem byl od roku 1943. Po roce 1973 musel z politických důvodů tento post opustit a pracoval jako dělník. Po sňatku s Angličankou se v roce 1975 vystěhoval do Anglie, kde v letech 1975 až 1996 působil jako profesor teorie a skladby na *Trinity College of Music* v Londýně. Po svém příchodu do Anglie sice příležitostně dirigoval významná sborová tělesa *London Chorale* a *Philharmonia Chorus London*, ale naprosto u něj převládla skladatelská činnost. Jeho hudební tvorba dosahuje celkově počtu cca 1000 skladeb, z toho přes 600 sborových děl, mezitím i několik oratorií, kantát a oper. Je členem *Composers Guild of Great Britain* a *Royal Society of Musicians of Great Britain*.

Výběr z tvorby pro kytaru:

Sonáta;

Bagately;

Kytice 6 moravských lidových písní pro smíšený sbor a 2 kytary);

Soliloquies (Monology) – 4 koncertní kusy pro kytaru;

Koncert pro kytaru a smyčce (2006);

Dialogy – 5 skladeb pro klarinet a kytaru (2009);

Do třetice...“ – Tři kusy pro tři muzikanty (2010) pro housle , kytaru a bajan);

Dialogy pro housle a kytaru (2011).

PETR EBEN (22. 1. 1929, Žamberk – 24. 10. 2007, Praha) byl významným skladatelem, varhaníkem, pedagogem a improvizátorem. Skladbu studoval u PAVLA BOŘKOVCE a hru na klavír na AMU v Praze u FRANTIŠKA RAUCHA. Jeho skladby jsou často inspirovány středověkou a lidovou hudbou, jejichž prvky spojuje s melodickou invencí a novodobou harmonií. K jeho nejhranějším skladbám patří *Nedělní hudba* pro sólové varhany, inspirovaná gregoriánským chorálem. Pedagogicky působil na katedře dějin hudby *Karlovy Univerzity*, kde přednášel od roku 1955.

Skladby s kytarou:

Mare nigrum;

Tabulatura nova;

Písně k loutně (zpěv a kytara).

VÁCLAV KUČERA (nar. 1929) patří k předním českým skladatelům. Byl profesorem AMU v Praze, kde mj. zastával rovněž funkci děkana, v současnosti je profesorem katedry muzikologie filozofické fakulty *Univerzity Palackého* v Olomouci. Složil na 150 skladeb pro různé nástroje a obsazení. Svými skladbami vyhrál řadu cen. Krátkodobě přednášel na univerzitě v New Yorku.

Mezi kytaristy se celosvětově proslavil programní skladbou *Diario (Deník) na život Che Guevary*, kterou premiéroval a nahrál MILAN ZELENKA, s nímž jako nekytarista tuto skladbu konzultoval.

Tvorba pro kytaru:

Diario „Homage a Che Guevara“ (1971);

Akvarely, cyklus pro flétnu a kytaru (1981);

Capriccia pro housle a kytaru „Homage a Paganini“ (1982);

Novely pro kytaru (1984);

Vážná chvíle pro zpěv kytaru (1986);

Concierto imaginativo „Homenaje a Salvador Dalí“ pro kytaru a smyčcový orchestr (1994);

Cum Grano Lorca, omaggio a F. G. Lorca, koncertní cyklus pro kytaru (2001).

KAREL JANOVICKÝ [vlastním jménem BOHUSLAV ŠIMSÁ] (nar. 18. 2. 1930, Plzeň) je český skladatel a klavírista, který žije od roku 1950 v Anglii. Studoval klavír a hudební teorii v Plzni a poté na *Royal College of Music* v Londýně, kde v letech 1962 – 1990 působil jako redaktor *BBC*. Jeho dílo obsahuje skladby komorní i symfonické.

Skladby s kytarou:

Sonata „Tre Terzine“ pro kytaru

Kvartet pro flétnu, hoboj, kytaru a violoncello

JANA OBROVSKÁ (13. 9. 1930 – 4. 4. 1987) pochází z rodiny významného českého malíře JAKUBA OBROVSKÉHO. Skladbu studovala soukromě u prof. J. ŘÍDKÉHO a na pražské konzervatoři u prof. EMILA HLOBILA, poté byla redaktorkou v nakladatelství *Supraphon*. Její tvorba je orientována výhradně na oblast instrumentální. Její tvorbu pro kytaru ovlivnila spolupráce s manželem–kytaristou MILANEM ZELENKOU. Získala druhou cenu na pařížské mezinárodní soutěži kytarových skladeb Radio France v roce 1972 skladbou *Passacaglia a Toccata*. V roce 1974 byla její skladba *Homage à Béla Bartók* povinnou skladbou mezinárodní kytarové soutěže *Radio France*.

Výběr skladeb pro kytaru:

Homage à B. Bartok;

Suita in modo antiquo;

4 obrázky z Japonska;

Musica per tre pro housle, kytaru a akordeon, 1970;

Suita ve starém slohu pro housle a kytaru;

Preludia pro kytaru;

Passacaglia a toccata;

Due musici – Koncert pro dvě kytary a komorní orchestr;

Jana Obrovská a Milan Zelenka: Etudy I. a II. sešit.

PAVEL BLATNÝ (nar. 14. 9. 1931) žák skladby u LEOŠE JANÁČKA a PAVLA BOŘKOVCE, je významný brněnský skladatel, dramaturg, dirigent, vědec, pedagog *JAMU* a spoluvůrce „třetího proudu“ který je stylovou syntézou „klasické“ a jazzové hudby.

Skladba s kytarou:

Diskuse pro housle, akordeon a kytaru (1971)

ZDENĚK POLOLÁNÍK (nar. 25. 10. 1935): varhaník a skladatel, autor kolem 700 skladeb. Působil pedagogicky na JAMU v Brně.

Skladba pro kytaru: *6 miniatur pro kytaru*

ARNOŠT PARSCH (nar. 1936) profesor JAMU, bývalý tajemník a prezident direktoria *Mezinárodního hudebního festivalu v Brně, člen uměleckého sdružení Camerata Brno*. Studoval skladbu u JAROMÍRA PODEŠVY a MILOSLAVA IŠTVANA.

Skladby s kytarou:

Esercizi per uno, due, tre e quattro pro 2 flétny, kytaru a violoncello. (1971);

Prostopravdy pro soprán, 2 flétny, kytaru a violoncello na slova M. Dačického z Heslova a J. A.

Komenského, spoluautor MILOŠ ŠTĚDRŮ (1973);

Meditace pro kytaru (1993).

Zpívám si - fantazie pro klarinet a kytaru (1986)

Musica per Namiest, pro 2 flétny., kytaru., violoncello, 1972

Viva Che, pro mezzosoprán, kytaru a pásek, 1972

Rozmarné písně, pro soprán, flétnu a kytaru, 1976

Varie danze, pro flétnu, kytaru a cello, 1976

EVŽEN ZÁMEČNÍK (nar. 5. 2. 1939, Frýdek Místek): houslista, pedagog a zakladatel a dirigent orchestru *Brno Brass Band*, bývalý ředitel *Konzervatoře Brno*. Studoval skladbu na *Konzervatoři* a na JAMU v Brně, na *Vysoké hudební škole v Mnichově* v Německu a obhájil aspiranturu na AMU v Praze. Jeho rozsáhlé a stylově pestré dílo obsahuje i několik oper.

Skladba pro kytaru: *Introduzione e due toccata*.

FRANTIŠEK GREGOR EMMERT (nar. 19. 5. 1940) pochází z Bavorska. Studoval klavír na konzervatoři v Praze a kompozici u JANA KAPRA a MILOSLAVA IŠTVANA.

V současnosti je profesorem skladby na JAMU v Brně. Mimo oratorií, koncertů, 24 symfonií, většinou

pro symfonický orchestr a dalších skladeb skládal i hudbu pro *Divadlo na provázku* v Brně.

Skladba pro kytaru:

Koncert pro kytaru a smyčce.

IVAN ZELENKA (nar. 7. 3. 1941) je bratrem kytaristy Milana Zelenky. Absolvoval Státní konzervatoř v Praze ve hře na pozoun a na bicí nástroje, studoval soukromě skladbu u JANA TRUHLÁŘE a JANA RYCHLÍKA. Působil jako trombonista různých orchestrů, jako pedagog Konzervatoře J. Ježka, je aktivním skladatelem populární, jazzové i artriticiální hudby a dirigentem.

skladby s kytarou:

Koncertní fantazie pro kytaru

Cyklikon pro kytaru a smyčcové nástroje /Čestné uznání v soutěži Cena města Piešťan/

Koncert pro kytaru a komorní orchestr

Imagination pro dvě kytary

JAN ŠIMÍČEK (nar. 1942) klavírista a skladatel, absolvent JAMU v Brně u THEODORA SCHÄFERA a OTAKARA VONDRVICE. Vyhrál ceny ve *Smetanově klavírní soutěži* a v *Beethovenově soutěži* v Hradci u Opavy, dále získal řadu rozhlasových cen *Prix musical de radio Brno*. Pracoval jako

pedagog Univerzity v Olomouci a jako redaktor a režisér *Československého rozhlasu* v Hradci Králové a v Brně.

Skladba pro kytaru:

Hra

barev a stínů pro kytaru a smyčce (2001).

PETR FIALA (nar. 1944) studoval na gymnáziu v Jihlavě, obory klavír, skladbu a dirigování na Konzervatoři v Brně a skladbu na *Janáčkově akademii múzických umění* u profesora JANA KAPRA. Působí jako skladatel, ředitel a dirigent *Českého filharmonického sboru* v Brně a jako pedagog skladby a teorie *Konzervatoře Brno*. Složil přes 300 skladeb a provedl na 50 CD nahrávek většinou s *Českým filharmonickým sborem* v Brně, jenž je pokládán za jeden z nejlepších svého druhu a jako dosud jediný český sbor obdržel ve dvou kategoriích evropskou cenu *ECHO KLASSIK 2007* za nejlepší nahrávku roku.

Tvorba pro kytaru:

Epigramy;

Sonatina;

Kontrasty pro housle, kytaru a akordeon;

Písňe na strunách pro alt a kytaru;

Metamorfózy pro kytaru a akordeon.

MILOŠ ŠTĚDRŮŇ (nar. 9. 2. 1942) studoval muzikologii a filozofii na Filozofické fakultě *UJEP* v Brně a skladbu a teorii na *JAMU* v Brně. Je profesorem *Masarykovy univerzity* a pedagogem *JAMU*. Skládá pro různé nástroje a orchestry, rovněž divadelní a filmovou hudbu. Mimo jiných skladeb se proslavil mezi širokým publikem edicemi a rekonstrukcí houslového koncertu LEOŠE JANÁČKA, ve spolupráci s LEOŠEM FALTUSEM, divadelní hudbou, zejména pro divadlo *Husa na provázku*, hudbou k filmu *Balada pro banditu* ad.

Výběr z tvorby pro kytaru:

Psalterium pro kytaru;

„*Ať 4 kapitáni...*“ pro kytaru;

Virlais pro pikolu a kytaru;

5 hajduckých pro housle a kytaru;

Bicinia pro flétnu a kytaru;

Aušvicate pro cimbál, kytaru, housle, zpěv a bicí;

Canorum amicus pro cembalo (nebo akordeon) a kytaru;

Potpourri pro housle, kytaru a akordeon; ad.

MILAN SLAVICKÝ (1947 - 2009) pocházel z hudební rodiny. Studoval skladbu *JAMU* v Brně u Jana Kapra, poté na Karlově univerzitě a na *AMU* v Praze, kde na obou institucích později vyučoval. Působil rovněž jako hostující profesor univerzity v New Yorku. Dvakrát získal cenu ve skladatelské soutěži *Carl Maria von Weber* v Drážďanech. Působil jako režisér *Československého rozhlasu*.

Skladby s kytarou:

Mikrodrama pro slovou kytaru, 1979

Sblížení III. pro flétnu, violu a kytaru, 2004.

SYLVIA BODOROVÁ [rovněž SYLVIE] (nar. 1954) pochází ze Slovenska. Studovala klavír a skladbu na Konzervatoři v Bratislavě a poté na *JAMU* v Brně u prof. CTIRADA KOHOUTKA.

Tvorba pro kytaru:

Tre canzoni da suonare pro kytaru a smyčce (1985);
Concierto de Estío for guitar and string quartet (1999);
Dona nobis lucen – Koncert pro soprán, housle, kytaru a smyčce (1994)
Baltické miniatury pro kytaru sólo (1979);
Pohádky jen tak pro flétnu a kytaru (1980)
Fialový notýsek pro kytaru sólo, skladby pro děti (1985)
Elegie „Pocta Kryštofu Kolombovi (1988);
Sostar mange, cikánská balada pro kytaru sólo (1991);
Plegaria – modlitba pro kytaru sólo (2000)

II. skladatelé – kytaristé:

ŠTĚPÁN URBAN (4. 10. 1913, Bořovice – 4. 5. 1974, Praha) je považován za první skladatelskou osobnost z českých kytaristů. Jeho první skladby byly vydány tiskem ve 40. letech 20. století. Pedagogická a skladatelská osobnost Štěpána Urbana inspirovala k tvorbě pro kytaru a pro experimenty se čtvrttónovou kytarou skladatele Aloise Hábu. Urban spolu s Hábou upravili hmatník kytary tak, že rozdělili půltónový odstup pražců na hmatníku kytary na čtvrttóny. V roce 1944 Urban premiéroval Hábovu skladbu *Sonáta*.

Výběr z tvorby pro kytaru:

Přípravná škola hry na kytaru; melodie, akordy, písně s doprovodem sólové kytary;
10 Fantazií;
2 české tance;
3 burlesky;
Allegretto;
Andante;
Bagatela – ed. Ludvík Nerad, Praha 1942;
Berceuse – úkolébavka 11. verse, ed. Ludvík Nerad, Praha;
Brevites;
Burleska;
Capriccio;
Černý vějíř (cena Ass. Chitaristica Italiana, Modena 1954);
Deset fantasíí – ed. Panton, Praha 1970;
Dobrý vítr – ed. Wspol. muz. gitarova, Polsko 1956;
Dobrá noc – Variační fantazie na lidovou píseň, ed. Supraphon 1977;
Dva české tance – ed. Muzikverlag Wilhelm Zimmermann, Frankfurt 1969;
Dvě skladby s doprovodem klavíru;
Espanoleta – ed. Wspol. muz. gitarova, Polsko 1969;
Freagues 1 – 5 - ed. Muzikverlag Wilhelm Zimmermann, Frankurt 1969;
Habanera – ed. Wspol. muz. gitarova, Polsko 1969;
Chansonetta – ed. Supraphon 1980;
Intermezzo;
Impromptus 1–4 - ed. Státní hudební vydavatelství, Praha 1963, Supraphon 1978;
List ze Španěl (cena Ass. Chitaristica Italiana, Modena 1954);
Lekníny – ed. Wspol. muz. gitarova, Polsko 1958;
Malá suita;

Machinella – ed. Supraphon 1977;
Miniatures 1–4 (1. cena v soutěži Radia France, Paříž 1963);
Moderato;
Moderato congiusto;
Modrý květ (2. cena v soutěži Ass. Chitaristica Italiana, Modena 1954);
Passe temps – ed. Panton 1981;
Pergamuška;
Pieces de ecureuit;
Pieces de Lezard;
Rej, ed. Ludvík Nerad, Praha;
Romance;
Suite;
Šest snadných skladeb;
Tanec kolem ohně
Tango;
The Leaf;
Trois burlesques;
Ukolébavka, 1946;
Volga boat song, 1960;
Skladby pro zpěv a kytaru
3 písně o víně - na verše Mirza Šaffy;
40 písní s esperantským textem;
Námořnická láska;
Námořnické písničky – slova S. K. Neumann;
Pirátské melodie – na slova J. V. Šmejkal;
Píseň Expedice – J. V. Šmejkal;
Píseň prodavačce pomerančů;
Písně minesengrů;
Revoluční nápěvy;
Trouverské písně;

Instruktivní práce

Přípravná škola hry na kytaru – ed. Supraphon, 16. vydání 1977;
Úvod hry na kytaru – ed. Ludvík Nerad, Praha 1945;
Cesta k umělecké hře na kytaru – ed. Supraphon 1973, 3. vydání;
O kytáře – ed. Ludvík Nerad, Praha 1945;
Komponujeme při kytáře;
Kytarový soubor – ed. Panton 1966;
Improvizujeme na kytaru – ed. Panton 1964;
Na kytaru bez not – ed. Panton 1960, 9. vydání 1977.

JIŘÍ JIRMAL (nar. 24. 4. 1925, Praha) je významným českým kytaristou, skladatelem a vzhledem k množství cen jeho studentů v mezinárodních soutěžích je v tomto směru i nejúspěšnějším českým pedagogem. Absolvoval hru na kytaru na *Konzervatoři v Praze* u ŠTĚPÁNA URBANA. Působil jako hráč na jazzovou kytaru v orchestru KARLA VLACHA. V roce 1965 se stal pedagogem na *Státní konzervatoři* v Praze, později vyučoval rovněž na *Vysoké hudební škole* v Saarbrückenu v Německu.

Výběr skladeb pro kytaru:

Baden Jazz Suite;

Suite Azure (Recuerdos para Laurino Almeida);

Swinging Guitar;

Meditation;

Shiny Day;

Promenade;

Just one Face;

Canzonetta;

Samba Carnival;

dvě školy: Škola hry na kytaru pro začátečníky a Základy kytarové techniky.

MILAN TESAŘ (nar. 30. 3. 1938) studoval hru na kytaru na *Konzervatoři v Praze* u ŠTĚPÁNA URBANA. Od roku 1964 vyučoval na *Pražské lidové konzervatoři*, v letech 1969 – 1971 pedagogicky a koncertně působil v Itálii a od roku 1973 vyučuje na *Konzervatoři Jaroslava Ježka* v Praze. Je ceněným skladatelem, jehož skladby vychází u různých světových nakladatelství (*Vogt u. Fritz*, Německo, *Henry Lemoine*, Francie, *Gendai Guitar*, Japonsko, *Supraphon*, *Panton* v ČR, ad.). Ve své tvorbě propojuje prvky artificiozní hudby ovlivněné českou lidovou melodikou a rovněž i bluesovou a jazzovou hudbou.

Výběr z tvorby pro kytaru:

Baladické příběhy;

Rozhovory – suita;

Jumble Suite;

Suita Carussel pro 2 kytary;

Eternal Strings pro kytaru a smyčce;

Česká píseň pro 2 kytary;

Divertimento pro 4 kytary;

Pastorale pro 2 kytary;

MILAN ZELENKA (nar. 4. 6. 1939) je absolventem pražské konzervatoře ve třídě ŠTĚPÁNA URBANA. Získal zlaté medaile ze soutěží v Moskvě (1957) a ve Vídni (1959). Koncertně vystupoval v řadě zemí Evropy i zámoří. Působí jako pedagog kytary na konzervatoři a je profesorem na HAMU v Praze. Jeho skladatelská činnost se rozvinula ve spolupráci s jeho manželkou JANOU OBROVSKOU, se kterou společně složil dva sešity *Etud pro kytaru*.

Výběr ze skladeb s kytarou:

13 koncertních etud

Variace na krásné téma

Belgická suita

Čtyři koncertní miniatury

Slavnostní suita

Impulsy

Podzimní sonáta

Omaggio a Jana Obrovská

Nedokončené variace na téma J. Obrovské

Královská cesta

Koncertní miniatury

Motlitba za Terezu
Paganiana
Vánoční koledy
Suita Castel Nuovo
pro dvě kytary:
Novoroční hudba
Fantasia - Tango to Maestro Piazzolla
Homenaje a Joaquín Rodrigo
Velikonoční příběh
In Modo Esperanto
kytarové trio:
Spirit of Guitars
Guitar trio
Instruktivní sklady:

Hrajeme již v polohách
Kytara v koncertních proměnách
Co napoví národní píseň
Obrázky ze Skotska
Studii di intervalli
Etuda pro Vildu
Jana Obrovská a Milan Zelenka: Etudy I. a II. sešit.

ŠTĚPÁN RAK (nar. 8. 8. 1945) přední český interpret a kytarový skladatel vystudoval hru na kytaru na konzervatoři v Praze u ŠTĚPÁNA URBANA, poté skladbu na AMU v Praze. Pochází z Ukrajiny. Těsně po 2. světové válce jej matka zanechala v Praze, kde se jej ujali manželé Rakovi, kteří jej přijali za svého. Pedagogicky působil na konzervatoři ve Finsku, po návratu do České republiky pak na *Konzervatoři v Praze*, v současnosti je profesorem AMU v Praze. Se svými skladbami intenzivně koncertuje po celém světě. Jeho velké množství skladeb pro kytaru, jakož i řada CD, byly vydány v řadě zemí.

Vedle množství skladeb pro kytaru složil řadu instrumentálních, komorních a orchestrálních skladeb, například: *Hirošima* – dvě věty pro symfonický orchestr, op. 16, (1974), *Ricercar* pro velký dechový orchestr, varhany a bicí nástroje, op. 21 (1974), *Klavírní sonáta*, op. 13 (1974), *Šumařova suita* pro akordeon sólo, op. 32 (1980) ad.

Výběr z tvorby:

Variace na téma Jaromíra Klempíře;
Chimérická předehra a Toccata;
České pohádky pro kytarové kvarteto;
Český sen;
Koncert pro kytaru a orchestr C dur, op. 26 (1975);
Romance pro kytaru a violoncello, op. 5 (1969, rev. 1975);
Vzpomínka na Prahu pro housle a kytaru, op. 36 (1978);
Koncert pro kytaru a orchestr C dur (1978);
Rapsodia per violino solo, op. 3 (1979);
Minutová sóla;
České pohádky pro flétnu a kytaru, op. 43 (1982);
Pláč kytary pro kytaru a marimbu, op. 11 (1983);

Čtyři skladby pro tři pro hoboje, fagot a kytaru, op. 49a (1985);
Písně nočních draků – Cyklus písní s kytarou bez textu, op. 59 (1986);
Balalajka pro kytaru a lidský hlas, op. 66 (1989);
Elegie;
Vivat Comenius – koncert pro kytaru, housle, zobcovou flétnu, lidský hlas a orffovský instrumentář s textem J. A. Komenského (1989);
Soumrak pro sólovou kytaru, op. 67, č. 4 (1990);
Partia di Bohemia pro sólovou kytaru, op. 70 (1990);
Prélude pro sólovou kytaru, op. 72 (1991);
Darwiniana pro sólovou kytaru (1992);
Terra Australis pro sólovou kytaru (1992–93);
Teskně hučí Niagára pro sólovou kytaru (1995);
Ten vánoční čas – 30 koled v úpravě pro kytaru (1996);
Romanza pro sólovou kytaru – koncertní úprava (1996);
S kytarou kolem světa pro sólovou kytaru (1996);
Eine kleine Rakmusik pro sólovou kytaru (1996);
Suita „Renesanční pokušení“ pro sólovou kytaru (1997);
Rudolfiana pro sólovou kytaru (1997);
La folia. Variace pro sólovou kytaru (1998);
Píseň Glumgdauglič pro sólovou kytaru (1999);
20 000 mil pod mořem pro sólovou kytaru (2000);
Královská suita pro sólovou kytaru (2002);
Suita Chvála čaje pro sólovou kytaru (2002) ad.

Slovensko

I. skladatelé – nekytaristé:

JOZEF MALOVEC (1933 – 1988) studoval skladbu na VŠMU v Bratislavě u ALEXANDERA MOYZESA a na AMU v Praze u JAROSLAVA ŘÍDKÉHO a VLADIMÍRA SOMMERA. Pracoval jako redaktor *Slovenského rozhlasu* v Bratislavě.

Skladby s kytarou:

Canzona

Epigramy.

DUŠAN MARTINČEK (1936 – 2006) významný slovenský skladatel, klavírista a pedagog byl profesorem VŠMU v Bratislavě.

Skladby s kytarou:

Pre gitaru („Pocta Tárregovi“);

Etudy;

Ragtime pro flétnu a kytaru;

Elegie pro flétnu a kytaru;

Gradus ad Parnassum;

Bonjour, Monsieur Picasso pro flétnu a kytaru;

JURAJ HATRÍK (nar. 1941) studoval skladbu na VŠMU v Bratislavě u ALEXANDERA MOYZESA. Pedagogicky působil na *Konzervatóriu v Košicích* a na VŠMU v Bratislavě.

Skladby s kytarou:

Zo zápisníka choromyseľného;

Sonatina.

II. skladatelé –kytaristé:

PAVOL MALOVEC (nar. 1957) studoval skladbu a hru na kytaru na *Konzervatóriu* v Bratislavě a skladbu na VŠMU v Bratislavě. Působil jako redaktor vydavatelství *OPUS* a v *Národním hudebním centru* v Bratislavě.

Skladby s kytarou:

Monologo per chitarra (1983)

Prelúdiá pre malých gitaristov (1984)

Suita pre malých gitaristov (1984)

Musica nocturna per flauto traverso e chitarra (1986)

Ritornel, pro kytarové kvarteto (2010)

Canzona per chitarra (1988)

Desať etud pre gitaru (1989)

Monologo II per chitarra (1990)

Information about the Author

Vladislav Blaha, doc., ArtD.

Janacek Academy of Music in Brno